DOI : https://doi.org/10.5281/zenodo.15253248

ମୂଳ ପ୍ରବନ୍ଧ

ଗୌରହରି ଦାସଙ୍କ ଗଳ୍ପରେ ଗ୍ରାମୀଣ ଚରିତ୍ର

ସରଳା ସ୍ୱାଇଁ

ସଂକ୍ଷିପ୍ତସାର :

ପରମ୍ପରା ଠାରୁ ଖୁବ୍ ଦୂରେଇ ନଯାଇ କିମ୍ୱା ଅତି ପ୍ରଗତିର ଆପାତତଃ ରମଣୀୟତାର ଆକର୍ଷଣରେ ନଭୁଲି ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପଜଗତକୁ ଶିଖରତାର ସ୍ପର୍ଶ ଦେବା ପାଇଁ ଏକ ଅଭିନବ ଓ ଲୋକପ୍ରିୟ ମାର୍ଗର ସନ୍ଧାନ ନିମନ୍ତେ ଆନ୍ତରିକ ଭାବେ ଉଦ୍ୟମ କରିଥିବା ତଥା ଗଭୀର ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିଥିବା ଅନୁଭୂତି ସମ୍ପନ୍ନ ଏକ ପରିଚିତ ନାମ ହେଲା ଗୌରହରି ଦାସ। ପ୍ରେମ, କରୁଣା, ସମ୍ବେଦନଶୀଳତା ଆତ୍ମୀୟତାର ମାର୍ମିକତା ତଥା ମାନବିକତାର ଗଭୀର ଆଲୋଡନରେ ଦୋଳାୟିତ ତାଙ୍କ ଗଳ୍ପର ସୁଷମା। କେବେ ଗ୍ରାମ୍ୟ ପ୍ରକୃତିର ସନ୍ଦର୍ପଣରେ କେବେ ମାଟି ମା'ର ଆକର୍ଷଣରେ କେବେ ହଜି ଯାଇଥିବା ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାକୁ ସାଇତି ରଖିବାରେ କେବେ ଦେହରେ କେବେ ଦାହରେ କେବେ ପାପରେ କେବେ ମୁକ୍ତିରେ ତାଙ୍କ ସ୍ରଷ୍ଟାପଣ ବିଭୋର। ସର୍ବୋପରି ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ ତାଙ୍କ ଗଳ୍ପ ବିଭିନ୍ନ ଭାବସମ୍ପଦକୁ ନେଇ ରଚିତ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଜୀବନର ମାର୍ମିକ ଆବେଦନ ବେଶୀ ଚିତ୍ତାକର୍ଷକ ହୋଇ ଉଠିଛି। ଗାଁର ପିଲାଦିନର ଅନୁଭୂତିକୁ ପ୍ରାପ୍ତ ବୟସରେ ସୁସ୍ଥ ମାନସିକତାରେ ଯେତେବେଳେ ରୂପ ଦେବାକୁ ବସିଛନ୍ତି ଗାଁର ସ୍ମୃତି କଥକ ଅପେକ୍ଷା ତାଙ୍କ ଗଳ୍ପରେ ଗ୍ରାମ୍ୟ ମଣିଷର ଦୁଃଖ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ପ୍ରତି ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ଅଧିକ ପ୍ରଖର ହୋଇଛି। ଗାଁ ଛାଡି ସହରକୁ ବାଛିଥିବା, ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ତୀବ୍ର କଷାଘାତ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତିନିୟତ ସଂଗ୍ରାମ କରୁଥିବା ଗ୍ରାମ୍ୟ ଜନତାଙ୍କ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଓ ବହିର୍ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଚିତ୍ରଣରେ ତାଙ୍କ ଦକ୍ଷତା ନିଃସନ୍ଦେହ। ଗ୍ରାମୀଣ ପରିବେଶକୁ ନେଇ ତାଙ୍କର ରଚିତ ଗଳ୍ପଗୁଡ଼ିକର ଚରିତ୍ରକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କଲେ ତିନିପ୍ରକାର ଚରିତ୍ର ରହିଥିବା ଦେଖାଯାଏ। (କ)ଖଳ, କୂଟ ଓ କପଟୀ ଚରିତ୍ର (ଖ) ସମାଜର ଅଭିଜାତ ଶ୍ରେଣୀ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଯ୍ୟାତିତ ତଥା ନିଷ୍ପେଷିତ ଚରିତ୍ର (ଗ) ଆପଣାର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଚରିତ୍ର ମାଧ୍ୟମରେ ସମାଜ ମଣିଷକୁ ଦେଖାଉଥିବା ଚରିତ୍ର। ତେଣୁ ନକୁଳ ଠାରୁ ଅନନ୍ତା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏବଂ କୁମ ଭାଉଜ ଠାରୁ ଜୟନ୍ତୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଚରିତ୍ର ମଣିଷର ସମଗ୍ର ସତ୍ତାକୁ ଦୁଃଖ ଓ କାରୁଣ୍ୟରେ ଦୋହଲାଇ ଦେବାରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମର୍ଥ। ଏହାହିଁ ଆଲୋଚନାରତ ପରସରଭୁକ୍ତ।

ପ୍ରମୁଖ ଶବ୍ଦାବଳୀ :

ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ, ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ, ଗୌରହରି ଦାସ, ଚରିତ୍ର, ଗ୍ରାମୀଣ ଚରିତ୍ର, ଗ୍ରାମ୍ୟ ଚେତନା, ପରମ୍ପରା, ସାହିତ୍ୟ, ଚରିତ୍ର ଚିତ୍ରଣ, ଖଳଚରିତ୍ର, ଅଭିଜାତ ଚରିତ୍ର।

ସମୟର ଆହ୍ୱାନରେ ଜ୍ଞାତ ବା ଅଜ୍ଞାତରେ ହେଉ ପଛେ ଲେଖକ ସମୟର ଚିତ୍ର ଓ ଚେତନାକୁ ଆଙ୍କିଥାଏ ତା'ର ଲେଖାରେ। ତାର ଲେଖାରେ ସମସାମୟିକ ଘଟଣା ମାଧ୍ୟମରେ ସମୟର ପାଦଚିହ୍ନ ରହିଯାଏ ଗଳ୍ପମାନଙ୍କରେ। ସେହିପରି ପ୍ରତି ଲେଖାରେ ଗୋଟେ ଭୂମି ଥାଏ। ଆଉ ସେଇ ଭୂମି ଉପରେ ଘଟଣାମାାନ ହୁଅନ୍ତି ଗତିଶୀଳ। ଏ ଭୂମି ସ୍ନେହ ଛେଉଣ୍ଡ ଲୁହରେ ଯେତିକି ଟଳମଳ କ୍ଷମତାମତ୍ତର ଅହମିକାରେ ସେତିକି ବର୍ବର। ଗାଁର ଜହ୍ନିଲଟା ପାଖରୁ ଜେରୁଜେଲମ ଯାଏ। ସେହି ଭୂମିରେ ପରିବେଶର ଚିତ୍ର ଯେପରି ଅକୃତ୍ରିମ

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧକୁ ଅନ୍‌ଲାଇନରେ ପଢିବାପାଇଁ ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତୁ

Quick Response Code:

Available online at : https://pracheenews.com/

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.15253248
Article No - BPP00277

ଯୋଗାଯୋଗ :
ଡ. ସରଳା ସ୍ୱାଇଁ, ଅଧ୍ୟାପିକା
ରେଭେନ୍‌ସା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, କଟକ
E-mail ID : saralaswain1980@gmail.com
ORCID ID : https://orcid.org/0009-0000-2528-5362

This is an open access journal, and articles are distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial Share Alike 4.0 License, which allows others to remix, tweak, and build upon the work non commercially, as long as appropriate credit is given and the new creations are licensed under the identical terms.

For reprints contact: *pracheepatrika@rediffmail.com*

ପ୍ରାପ୍ତି	ସମୀକ୍ଷିତ	ଗୃହୀତ	ପ୍ରକାଶିତ
୩.୧୧.୨୦୨୪	୧୦.୦୧.୨୦୨୫	୨୫.୦୨.୨୦୨୫	୧.୦୩.୨୦୨୫

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧକୁ କିପରି ଉଦ୍ଧୃତ କରିବେ : ସ୍ୱାଇଁ, ସରଳା; ୨୦୨୫। ଗୌରହରି ଦାସଙ୍କ ଗଳ୍ପରେ ଗ୍ରାମୀଣ ଚରିତ୍ର। ବାସ୍ତବତାର ପରିପ୍ରକାଶ ପ୍ରାଚୀ। ଭାଗ :୧୦, ସଂଖ୍ୟା : ୦, ପୃଷ୍ଠା :୪୦-୪୫।

ଚରିତ୍ରମାନଙ୍କର ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ ସରଳ ବିଚରଣ ବେଶ୍ ତଲ୍ଲୀନ। ଚରିତ୍ରର ମନୋଭାବ ଓ ଚାରିତ୍ରିକ ଚେତନା ସମ୍ପୃକ୍ତ ଭୂମି, ପ୍ରକୃତି ଓ ପରିବେଶ-ପରିସ୍ଥିତି ଦ୍ୱାରା ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇଥାଏ। ମଣିଷ ଜୀବନର ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଗାଳ୍ପିକଙ୍କୁ ମୁଗ୍ଧ କରେ। ସେ ଗାଁର ଗୋବର ଲିପା ଘର ହେଉ ବା ସହରୀ ସଭ୍ୟତାର ତ୍ରିତଳ ପ୍ରାସାଦ ହେଉ, ଗାଁର ସରଳ ନିରାଡ଼ମ୍ବର ଜୀବନଧାରା ହେଉ ଅଥବା ସହରର ଛଳନା ପ୍ରତାରଣାପୂର୍ଣ୍ଣ ଏକ ରୁଦ୍ଧ ଶ୍ୱାସମୟ ଜୀବନ ହେଉ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଓ ଅନୁଭୂତି ଗଭୀର ଭାବେ ଧରି ରଖେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷର ନିଜସ୍ୱ ସତ୍ତାକୁ। ତେଣୁ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଜୀବନର ଆଲେଖ୍ୟ ଅଧିକ କାରଣ ଓଡ଼ିଶା ଏକ ଗ୍ରାମ୍ୟ ପ୍ରଧାନ କୃଷିଭିତ୍ତିକ ରାଜ୍ୟ। ଯଦିଓ ସହରୀ ପରିବେଶରେ କେତେକ ବାସ କରନ୍ତି କିନ୍ତୁ ଗ୍ରାମ ସହିତ ତାଙ୍କର ନାହି ନାଡ଼ର ସଂଯୋଗ ରହିଥାଏ। ସହରରେ ରହି ମ୍ଭ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଉତ୍ସବ, ଅନୁଷ୍ଠାନ ଯାତ୍ରା, ମେଳା ମହୋତ୍ସବ ଓ ପାରିବାରିକ କ୍ରିୟା କର୍ମ ଉପାସନାଦିରେ ମଣିଷ ଗ୍ରାମକୁ ଆସେ ଓ ଗ୍ରାମ୍ୟ ପରିବେଶର ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ବିମୁଗ୍ଧ ହୁଏ। ତାହା ଗଳ୍ପ ଭିତରେ ହୋଇଉଠେ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ। "କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପର ଚରିତ୍ର, ପରିବେଶ ଓ ମନସ୍ଥିତି ଭିତରେ ଲେଖକଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ପରିସ୍ଫୁଟ ରୂପ ଉପଲବ୍ଧି କରିହୁଏ।"(୧) (ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପର ଉନ୍ମେଷ ଓ ଉତ୍ତରଣ, ପୃ. ୫)

ଗାଳ୍ପିକ ଗୌରହରିଙ୍କ କଥା ମଞ୍ଜୁଟିକୁ ଯଦି ଆମେ ଖୋଜିବା, ଦେଖିପାରିବା ତାଙ୍କର ଅଧିକାଂଶ ଗଳ୍ପ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଜୀବନ ଚଳଣିକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ହୋଇଛି ପ୍ରାଣବନ୍ତ। ତହିଁରେ ଯେପରି କୃଷି ବାଣିଜ୍ୟ, ଶିକ୍ଷା, ଆଚାର-ବିଚାର ପର୍ବପର୍ବାଣୀ ପ୍ରକୃତିର ମହାତ୍ମ୍ୟ, ଧାର୍ମିକ ନୀତି, ରୀତି ପାରିବାରିକ ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟ ପୁଣି ଅସଙ୍ଗତି ବାତାବରଣ, ସନ୍ଦେହ, କୁସଂସ୍କାର, ଗୁଣିଗାରେଡ଼ି, ଡାହାଣୀ ଭୁତୁଣୀ ପ୍ରତି ବିଶ୍ୱାସ, ଯାତ୍ରା ଦେଖାଠାରୁ କଦଳୀ ବିକା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତ ସ୍ଥାନୀୟତାର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା ପ୍ରଦର୍ଶିତ ତାହା ହୋଇଛି ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରାଣସ୍ପର୍ଶୀ। ସେହି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତାକୁ ବହନ କରୁଥିବା ଚରିତ୍ରମାନେ ଆତଯାତ ହୁଅନ୍ତି ସେହି ଗ୍ରାମୀଣ ପରିବେଶ ଭିତରେ। ସେହି ଚରିତ୍ରମାନଙ୍କ ଲକ୍ଷଣ ଠାରୁ ଗଳ୍ପର ଚରିତ୍ରଙ୍କ ଲକ୍ଷଣ ପୃଥକ ନୁହେଁ। ସାହିତ୍ୟର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଭାଗ ପରି ଗଳ୍ପ ଚରିତ୍ର ମଧ୍ୟ କେତେକ ଲାକ୍ଷଣିକ ସୂକ୍ଷ୍ମ ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ଯୋଗୁଁ ସାମାନ୍ୟ ଭିନ୍ନ ହୋଇଥାଏ। ତେବେ ଗଳ୍ପର ଶିଳ୍ପ ଧର୍ମ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ତହିଁରେ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଚରିତ୍ରମାନଙ୍କ ବ୍ୟତିରେକ ଅଧିକ ଚରିତ୍ରର ସମାବେଶ ଗର୍ହିତ। ଏଣୁ ମୁଖ୍ୟ ଚରିତ୍ର ହିଁ ହୋଇଥାଏ ଗଳ୍ପ ବକ୍ତବ୍ୟର ଚାବିକାଠି। "ଚରିତ୍ର ହେଉଛି କଥାସାହିତ୍ୟରେ ଚଳପ୍ରଚଳ ହେଉଥିବା ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଜୀବନସତ୍ତା।"(୨) (କଥାତତ୍ତ୍ୱ : କଥାରୂପ, ପୃ. ୨୯)

କଥାକାର କାହାଣୀଟିଏ ବା ସମସ୍ୟାଟିଏ ଉନ୍ମୋଚନ କରିବା ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଚରିତ୍ରକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରିଥାଏ। ସେ ଚରିତ୍ରକୁ ସେ ନିଜେ ନିର୍ମାଣି ଥା'ନ୍ତି। ସେ ସେହି ଚରିତ୍ରର ଜନ୍ମ "ସାରୁ ପତ୍ରର ହୃଦୟରେ ଟୋପାଏ ଶ୍ରାବଣ ଆକାଶ ଦୋଳାୟିତ ହେବା ପରେ ଗୌରହରିଙ୍କ ଅକ୍ଷରରେ ଲୁଚି ବସିଥାଏ ଲୁହଟୋପା।"(୩) (ସମକାଳୀନ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ, ପୃ. ୨୪) ଜାତକ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ତା'ର ଚାଲିଚଳଣି ହାବ ଭାବ, ରୁଚି ଅରୁଚି, ମାନସିକତା, ମନୋବୃତ୍ତି, ଇତିହାସ, ବଂଶାବଳୀ, ଚେହେରା, ଚାଲି ଚଳଣି, ପରିଧାନ ପରିପାଟୀ, ପରିହାସ ଓ ସମବେଦନାର ଭଙ୍ଗୀ; ଏପିରକି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲେଖକ ସବୁ ଜାଣିଥାନ୍ତି। ଏସବୁ ଜାଣି ତାକୁ ନେଇ ଘଟଣାଟିଏ ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି କିମ୍ବା କୌଣସି ଘଟଣାରେ ତାକୁ ନେଇ ଅବସ୍ଥାପନ କରାନ୍ତି। ଜଣେ ଲେଖକର ଚରିତ୍ର ଚୟନ ବା ନିର୍ମାଣରୁ ଲେଖକର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ଓ ସୃଷ୍ଟିକର୍ମର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ନିରୂପିତ ହୋଇଥାଏ। ସେହି ଚରିତ୍ରର ଅଭିଜ୍ଞାନରୁ ଲେଖକର ସାହିତ୍ୟ-ସମାଜ-ସଂସ୍କୃତି ପ୍ରତି ପ୍ରତିବଦ୍ଧତା ମଧ୍ୟ ଜଣାପଡ଼େ। ଏବେ ଗୌରହରି ଦାସଙ୍କ ଗ୍ରାମୀଣ ପରିବେଶକୁ ନେଇ ରଚିତ ଗଳ୍ପଗୁଡ଼ିକର ଚରିତ୍ରମାନଙ୍କୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରି ସେହି ଚରିତ୍ରାବଳୀର ବିଭିନ୍ନତା ଓ ସ୍ୱକୀୟତା ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କରିବା ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ। (କ) ଖଳ, କୂଟ ଓ କପଟୀ ଚରିତ୍ର (ଖ) ସମାଜର ଅଭିଜାତ ଶ୍ରେଣୀ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଯାତିତ ତଥା ନିଷ୍ପେଷିତ ଚରିତ୍ର ଏବଂ (ଗ) ଆପଣାର ବ୍ୟକ୍ତିଗତତା ମାଧ୍ୟମରେ ସମାଜ ମଣିଷକୁ ପ୍ରତୀକ କରୁଥିବା ଚରିତ୍ର।

'କଣ୍ଟା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଗଳ୍ପ' ସଙ୍କଳନରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ କଥାବସ୍ତୁର ମୂଳଭିତ୍ତି ଓଡ଼ିଶାର କୁସଂସ୍କାର ଏବଂ ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ। ଆମ୍ଭେମାନେ ସମସ୍ତେ ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସର ବେଦିରେ ବନ୍ଦି ପଡିଥିବା ନିରୀହ ମଣିଷମାନେ। ଜାତି ଧର୍ମ ଓ ଅର୍ଥନୀତି ତଥା ସମାଜକୁ କ୍ଷତବିକ୍ଷତ କରୁଥିବା ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ ଓ କୁସଂସ୍କାର ହିଁ ପ୍ରକୃତରେ ବିଷାକ୍ତ କଣ୍ଟା। ସେହି କଣ୍ଟାକୁ ବାହାର କରିବା ଉଚିତ୍। 'କଣ୍ଟା' ଗଳ୍ପର ଚରିତ୍ର ନକୁଳ ନାୟକ। ସମାଜର ନୈତିକ ଓ ଆଦର୍ଶ ଚିନ୍ତାଧାରାର ବିରୋଧୀ ଚେତନାର ଚରିତ୍ରଟିଏ, ଯିଏ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱକୁ ଖର୍ବ ଓ ପିଷ୍ଟ କରିଦେବାକୁ ସତତ ଚେଷ୍ଟିତ। ତ ।'ର ସ୍ୱଭାବ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର। "ଅନ୍ୟର ଦୁଃଖ ଦେଖିଥିଲେ ସେ ଖୁସି ହୁଏ। ପୁଣି ସେହି ଲୋକଟା ଦୁଃଖୀ ହେବାର କାରଣ ଯଦି ସେ ନିଜେ ହୋଇଯାଏ ତା'ହେଲେ ତା'ର ଖୁସିଟା ବେଶୀ ହୋଇଯାଏ। ସେ କହେ ଅନ୍ୟର ଭଲ କରିବା ଯେତିକି କଷ୍ଟ ମନ୍ଦ କରିବା ତା'ଠାରୁ ଅଧିକ କଷ୍ଟ। ରାସ୍ତା ଉପରେ ନେଇ ପଥରଟିଏ ନ ପକେଇଲେ ସେ ରାସ୍ତାରେ ଆସୁଥିବା ଲୋକ ଝୁଣ୍ଟିବ ନାହିଁ। ଆଉ ପଥର ପକେଇବା ଲାଗି ପରିଶ୍ରମ କରିବାକୁ ପଡେ, ମୁଣ୍ଡ ବି ଖଟେଇବାକୁ ପଡ଼େ।"(୪) (କଣ୍ଟା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ, ପୃ. ୧୮) ସର୍ବଦା ଅନ୍ୟକୁ କ୍ଷତି ପହଞ୍ଚାଇ ଥିବା ଚରିତ୍ରଟି ଲାଗି କାହାର ସୁନାର ସଂସାର ଧ୍ୱଂସ ହୋଇଯାଏ। କିଏ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରେ। କାହାକୁ ମିଛ ଜାଲ୍ ସାର୍ଟିଫିକେଟ କେସରେ ଜେଲ ପଠେଇବା, କାହାର ଶିଶୁଟିକୁ ମୃତ୍ୟୁ ମୁଖରେ ପକାଇବାର

କୌଶଳ କରେ। ଗାଳ୍ପିକ କୁହନ୍ତି – "ନକୁଳ ନାୟକର ସବୁଥିରେ ଆଗ୍ରହ, କୋଉଥିରେ ନାହିଁ। ତା' କାମ ଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତା'ର ଆଗ୍ରହ। ତା'ପରେ ସେ ଅଚିହ୍ନା ପରଦେଶୀ ...।"(୫) (କଣ୍ଟା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ, ପୃ. ୨୦)

ଜୀବନରେ କେତେ ଶହ ଲୋକଙ୍କୁ ଥାନା କଚେରୀ ଓ ଜେଲକୁ ପଠେଇଥିବା ନକୁଳ ନାୟକ ଶେଷରେ ପୁଅର ମିଛ କେସ ଶହେ କୋଡ଼ିଏ (ଖ) ଯୋଗୁ ଅର୍ଥ ଆତ୍ମସାତ ଓ ଦେଶଦ୍ରୋହୀ ଅପରାଧରେ ଜେଲ ଯାଏ। ତାଙ୍କୁ ଲାଗୁଥାଏ ଯେପରି କିଏ କହୁଛି କଣ୍ଟାକୁ କଣ୍ଟାରେ କଢାଯାଏ।

'ସତ' ଗଳ୍ପରେ ଦୁଇଟି ଚରିତ୍ର – ପାଟପୁର ଗାଁର – ବୃନ୍ଦାବନ ଦାସ ଓ ସରପଞ୍ଚ କାନୁନ୍‌ଗୋ ଏମାନେ ଉପରକୁ ଧୋବ ଧାଉଳିଆ ଦିଶୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ କଙ୍କଣହସ୍ତ ବ୍ୟାଘ୍ର ପରି ସେମାନଙ୍କର ଆଚରଣ ପୋଷାକ ପରିପାଟୀ, ବାକ୍‌ବୈଦଗ୍ଧ୍ୟ, ଉପଦେଶ-ଅନୁଦେଶ ପ୍ରତ୍ୟୟ ନେଇ ସେ ଆପଣାର ପରିଚୟ ସୃଷ୍ଟି କରେ। ଅସହାୟ ନାରୀକୁ ଗର୍ଭବତୀ କରି ଅନ୍ୟ ଉପରେ ଦୋଷ ଲଦି ଦିଏ। ଏଭଳି ଚରିତ୍ର ଗ୍ରାମ୍ୟ ସମାଜରେ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ।

ଏହି ଗଳ୍ପରେ ହରିଶଙ୍କର ଯେ କି କୁଷ୍ଠରୋଗର ଶିକାର ହୋଇ ସମାଜ ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରାମରୁ ବାସନ୍ଦ ହୋଇ ବିତାଡିତ ହୁଏ। ବାରମ୍ବାର ସେ ନିଜକୁ ସୁସ୍ଥ ପ୍ରମାଣିତ କରିବାକୁ ଯାଇ ହତାଶ ହୁଏ। ଏବେ ବି କୁଷ୍ଠରୋଗକୁ ନେଇ ଘୃଣା ଓ ତାଚ୍ଛଲ୍ୟଭାବ ଯାହାର ପରିଣାମ ଭୋଗେ ହରିଶଙ୍କର।

'ଡାହାଣୀ' ଗଳ୍ପର ମନୋଜ ଚରିତ୍ର। ଶିକ୍ଷିତ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ ଆଉ କୁସଂସ୍କାରକୁ ଜାବୁଡି ଧରି ନିଜର ପତ୍ନୀକୁ ଡାହାଣୀ ସନ୍ଦେହରେ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ଦିଏ। ସେ ଶିକ୍ଷକ ମାତ୍ର ସହାନୁଭୂତି ହୀନ। ଗାଁରେ କାହା ଘରେ ନିଆଁ ଲାଗିବା, ପୋଖରୀରୁ ମାଛ ଚୋରି ହେବା, କୁକୁଡାର ଅଣ୍ଡା ଚୋରି ହେବା ଇତ୍ୟାଦି ଘଟଣାକୁ ନେଇ ନିଜେ ସେ ନିଜ ସ୍ତ୍ରୀ ଉପରେ ଦୋଷ ଲଦି ଦିଏ। ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ପରେ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ଦେଇ ଘରୁ ବାହାର କରି ଦିଏ ତା' ପତ୍ନୀକୁ। ମାତ୍ର ଯେତେବେଳେ ତା' ପତ୍ନୀର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ଏସବୁ ଘଟଣା ଘଟି ଚାଲେ ସେତେବେଳେ ଦୁଃଖ ଓ ଶୋକରେ ଭାଙ୍ଗିପଡ଼େ। ସେହି ଆତଙ୍କ ଓ ଶୋକାନୁଭବ ତା'ର ସ୍ୱାର୍ଥ ସର୍ବସ୍ୱ ଆତ୍ମକୈନ୍ଦ୍ରିକ ଚେତନା ଭିତରେ ସୃଷ୍ଟି କରେ ଦରଦୀ ଭାବ। ପତ୍ନୀ ପ୍ରତି ଦରଦରେ ସିକ୍ତ ହୋଇଯାଏ ଚରିତ୍ରଟିର ହୃଦୟ। ସେ ଫେରେଇ ଆଣିବାକୁ ଯାଏ ତା'ର ସ୍ତ୍ରୀକୁ ମାତ୍ର ସେତେବେଳେକୁ ସବୁକିଛି ଶେଷ ହୋଇଯାଇଥାଏ।

ସେହିପରି ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିଷ୍କପଟ ଓ ସରଳ ମଣିଷଟିଏ ଯିଏ କି ଅନ୍ୟର ଦୁଃଖରେ ଦୁଃଖୀ, ସୁଖରେ ସୁଖୀ ଦରଦୀ ମଣିଷଟିଏ 'ସୁଦାମ ଜେନା ଗଲା କୁଆଡେ' ଗଳ୍ପରେ ସୁଦାମ ଚରିତ୍ର। ଗାଳ୍ପିକ କୁହନ୍ତି – "ସୁଦାମ ଜେନାର ଘର ଜଟଣୀ ଷ୍ଟେସନ ଠାରୁ ଛଅ ମାଇଲ ଦୂର ରଙ୍ଗବଲ୍ଲଭ ଗାଁରେ ଓ ପୋଖରୀ ହୁଡାକୁ ଜାଳକାଠ ଦି ଚାରିଖଣ୍ଡ ଯୋଗାଡ କରେ। ସେତକ ତା' ସ୍ତ୍ରୀ ତାକୁ ଗୋଟେ ଟିଣ କଂସାରେ ଅଧକଂସା ଚୁଡା ବାଢ଼ିଦିଏ ଟିକିଏ ଆଗରୁ ବତୁରା ଚୁଡା ଦେହରେ ଟିକେ ଲୁଣ ଓ ଚାମଚେ ଚିନି ପକେଇ ଜୋରରେ ଚକଟି ଦିଏ ସୁଦାମ। ଡାହାଣ ହାତରେ ଚୁଡା ଓ ବାଁ ହାତରେ ଗୋଟେ ଓଲି ପିଆଜ। ସମୟେ ସମୟେ କଞ୍ଚାଲଙ୍କାଟେ ବି ତା'ର ଲୋଡା ପଡେ।"(୬) (ସୁଦାମ ଜେନା ଗଲା କୁଆଡେ, ପୃ. ୩୮) ସୁଦାମ ଜେନା ଯିଏ କମ୍ପାନୀର ତଳ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ହୀନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ କମ୍ପାନୀର ମାଲିକ ଦ୍ୱାରା ମହାନ୍ ହୋଇ ଉଠେ।

'କ୍ଷେତ' ଗଳ୍ପରେ ସାମାଜିକ ନିମ୍ନସ୍ତରର ମଣିଷ ମନରେ ଥିବା ଯାବତ୍ ପାରମ୍ପରିକ ଧାରଣା ସୁଧାକର ଠାରେ ମଧ୍ୟ ସଜୀବ। ପୁଅ ଝିଅର ତାରତମ୍ୟ ତା' ପାଖରେ ବେଶୀ। ନିଇତି ମଦ ପିଇ ଆସି ମାରପିଟ କରେ କେତକୀକୁ। ତା'ର ଦୋଷ ସେ ତିନୋଟି ଝିଅର ମା'। ଗାଁଟା ଯାକର ଲୋକ ବାରକଥା କହନ୍ତି। କେତକୀ ଓ ସୁଧାକର ପୁତ୍ର ନର୍କରୁ ଉଦ୍ଧାର ପାଇବେ ନାହିଁ। ମଲା ପରେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ଅଶାନ୍ତ ଆତ୍ମା ସେମିତି ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ଆକାଶରେ ଘୂରୁଥିବ। ଭୋକିଲା ଶୋଷିଲା ତାଙ୍କର ଆତ୍ମା ପାଇଁ ପିଣ୍ଡ ବାଢ଼ିବାକୁ କେହି ନାହିଁ। ତା'ର ପୁଅ ନାହିଁ। ଏ ଝିଅଗୁଡାକ ବାହା ହୋଇ ପର ଘରକୁ ଚାଲି ଯିବେ। ବାହା ନ ହେଲେ ବି ବାପ ପାଇଁ ପିଣ୍ଡ ବାଢ଼ିବାର ଅଧିକାର ସେମାନଙ୍କର ନାହିଁ। ଏସବୁ ଚିନ୍ତାରେ ସୁଧାକର ମୁଣ୍ଡ ଗରମ ହୋଇଯାଏ। ଭବିଷ୍ୟତରେ ଏସବୁ ଆତଙ୍କଜନକ ଚିତ୍ର ଆହୁରି ଭୟଭୀତ କରନ୍ତି।"(୭) (କ୍ଷେତ, ପୃ. ୧୨୧) ଶେଷରେ କେତକୀ ପୁଅ ଜନ୍ମ କରିଛି ସେ ପୁଅର ମୁହଁ ଦେଖିବାକୁ ଆଉ ରହି ନାହିଁ ଇହଧାମରେ।

"ସୁଧାକର ଇନ୍ଦୁପୁର ଗାଁର ଛୋଟିଆ ଚାଷୀଟିଏ। ଜମି ଦି'ମାଣ ତା'ର ସର୍ବସ୍ୱ। ଘର ପଛ ବାଡିରେ ବାଇଗଣ, ଭେଣ୍ଡି, ଜହ୍ନି, କିଛି ଫଳେ, ନିଜ ଘର ତରକାରୀ ଖର୍ଚ୍ଚକୁ ନିଅ।"(୮) (କ୍ଷେତ, ପୃ.୧୧୯)ଗାଈଟିଏ ଥିଲା ମରିଗଲା ଏତେ ଅଭାବ ଭିତରେ ବି ତା'ର ବିଡିଟିଣା ମଦଖିଆରେ ପୂର୍ଣ୍ଣଚ୍ଛେଦ ପଡେ ନାହିଁ।

'ଘର' ଗଳ୍ପ ସଙ୍କଳନରେ ଘର ଯାହାକି ମାଟିର ହେଉ କି କାଦୁଅର, ବାଉଁଶ କିମ୍ବା କାଠ, ତିଆରି ହେଉଥାଏ ସ୍ନେହ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ବିଶ୍ୱାସ ସହଯୋଗରେ। ଜନ୍ମରୁ ମରଣ ସବୁ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଯାଏ ସେ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଥାଏ ଘରଟିଏ ପାଇଁ। କୁନି ଚଢେଇଟି ଶୁଖିଲା କୁଟା କାଠି ଏକାଠି କରି ତା'ର ବସା ବାନ୍ଧିଥାଏ। ମାନଗୋବିନ୍ଦ ବି ଘର କରିଛି। ସ୍ନେହ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଭଲ ପାଇବାରେ ଯେଉଁ ଘର ତିଆରି ସେଥିରେ ସମସ୍ତେ ରହନ୍ତି। ସେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଘର କିନ୍ତୁ ଦିନେ ଏମିତି ପରିସ୍ଥିତି ଆସେ

ବାପାର ଘର ପୁଅର ନୁହେଁ କି ପୁଅର ଘର ବାପର ହୋଇ ରହେ ନାହିଁ। ଭାଇର ଘର ଭଉଣୀ ପାଇଁ ପର। ସମସ୍ତଙ୍କ ଘର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଲାଗେ କୁଣିଆ ଘର ପରି। ବାପାଙ୍କର ମୋହ ସେ ଗାଁରେ ଘର ଖଣ୍ଡିଏ କରିବେ ମାତ୍ର ପୁଅମାନଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ଗାଁରେ ଘର କରିବା ଯାହା, ଟଙ୍କାତକ ଗୋଟିଏ ପୁଟୁଳା ବାନ୍ଧି ପାଣିକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେବା ତାହା। ପୁଅମାନଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ପାଖରେ ବାପା ମାନଗୋବିନ୍ଦର ଇଚ୍ଛା ଲୀନ ହୋଇଯାଏ। ପୁଅମାନେ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଘର ତିଆରି କରିବାକୁ କହିଲା ବେଳେ ତାଙ୍କର ବାପା ଗାଁରେ ଘର ଖଣ୍ଡିଏ ପାଇଁ ଇଚ୍ଛା କରିଥିଲେ ବି ତାହା ପୂରଣ ହୋଇପାରି ନାହିଁ। ଗ୍ରାମର ପରିବେଶକୁ ଭଲ ପାଉଥିବା ଗୋଟେ ବୁଢ଼ା ବାପାର ନିର୍ଜନତା ଏଥିରେ ପ୍ରକଟିତ। ଗ୍ରାମରେ ବିତେଇଥିବା ଜୀବକୁ ମଣିଷଟି କେମିତି ବା ପାଶୋରି ପାରିବ ସେହି ଧୂଳି ଧୂସରିତ ମାଟି ଅଗଣାକୁ ?

'ପଞ୍ଜୁରୀ' ଗଳ୍ପରେ ବିଧବା ରେଣୁର ଚରିତ୍ର ଅତି ଜୀବନ୍ତ ହୋଇ ଉଠେ। ଲୁହାର ପଞ୍ଜୁରୀ ଭିତରେ ଚଢେଇ ଯେତେ ବାଡେଇ ଛାଟି ହେଲେ ବି ଲୁହା ପଞ୍ଜୁରୀର କିଛି କରିପାରେ ନାହିଁ। ସେହିପରି ବାପା ଘରର ଖାନ୍‌ଦାନୀ ପରମ୍ପରା ଓ ଶାଶୁଘର ବୁନିଆଦିର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲୁହାର ପ୍ରାଚୀର ଭିତରେ କୁଆଡେ ଯିବାର ଉପାୟ ପାଏ ନାହିଁ ରେଣୁ। ଚଢେଇ ଯେତେ ଛାଟିପିଟି ହେଇ ସେଇ ପଞ୍ଜୁରୀ ଭିତରେ ମରିଯିବ ପଛେ କୁଆଡେ ଯାଇପାରିବ ନାହିଁ। ରେଣୁ ଭାବୁଛି "ସେ ବି କ'ଣ ଦିନେ ଏଇ ବୁନିଆଦି ଓ ଖାନ୍‌ଦାନୀର ପଞ୍ଜୁରୀ ଭିତରେ ଛାଟିପିଟି ହୋଇ ମରିଯିବ।"(୯) (ଘର, ପୃ. ୪୦) ସେ ବିଧବା। ସେ ବିବାହ, ବ୍ରତ ଘର କୌଣସି ଶୁଭକାର୍ଯ୍ୟରେ ଯୋଗ ଦେଇ ପାରିବ ନାହିଁ। ଭାଇ ତାକୁ ବେଶୀ ସମୟ ପାଖରେ ରଖିବାକୁ ଡରେ, କାରଣ ସେ କାଳେ ଜମିରୁ ଭାଗ ମାଗିବ। ସେହିପରି ଶାଶୁ ଘରେ ବାହାର କରିଦେବାକୁ ଡର କାରଣ ସେ ଜମିରୁ ଭାଗ ମାଗିବ। ଶେଷରେ ପଞ୍ଜୁରୀ ଖୋଲି ପାରା ଉଡି ଯାଇଛି ବୁନିଆଦି ଘରର ଗେଟ୍‌ଟି ମୁକୁଳା ପଡିଛି। ଆଉ ରେଣୁ ସବୁଦିନ ଚାଲିଯାଇଛି। ଗ୍ରାମୀଣ ମଣିଷ ଭିତରେ, ବଳବଉର ହୋଇ ରହିଥିବା କୁସଂସ୍କାରର ଶିକାର ହୋଇଛି ରେଣୁ। ବିଧବା ବୋଲି ତାକୁ ସବୁକିଛି ଠାରୁ ଦୂରେଇ ଯାଇଛି ସେ ନିଜ ପାଇଁ ଏକ ସ୍ଥାନ ନିରୂପଣ କରି ନାହିଁ।

ଏକ ତ୍ରିଶଙ୍କୁ ଚରିତ୍ର ହେଉଛି ରେଣୁ। ନା' ସେ ସ୍ୱାମୀର ହୋଇପାରିଛି ନା ବାପା ଘରର, ନାଁ ଶାଶୁର, ନାଁ ପ୍ରକୃତିର, ନାଁ ସେ କୂଳର ହୋଇପାରିଛି। ସେ କେଉଁଠି ବି ଖୁସିରେ ରହିପାରି ନାହିଁ। ଶାନ୍ତିରେ ଜୀବନ ବିତେଇ ପାରି ନାହିଁ। ବାପ ଘରର ସ୍ନେହ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଖୋଜିବା ବେଳେ ଭାଇ ସନ୍ଦେହ କରନ୍ତି କାଳେ ଭାଗ ମାଗିବ। ଯେତେବେଳେ ଆଗକୁ ଶାଶୁ ଘରକୁ ଫେରି ଚାହେଁ ସେତେବେଳେ ସେ ଭାବେ କ'ଣ କରିବ ? ସିଏ ତ ଲଢେଇ କରିବା ଶିଖିନି, କେବଳ ସହିବା ଶିଖିଛି। ଆଧୁନିକ ମଣିଷ ପରି ଯଦି ସେ ଲଢେଇ କରିବା ଶିଖିଥା'ନ୍ତା ସେ ନିଜ ପାଇଁ ସ୍ଥାନଟିଏ ଯୋଗାଡ଼ କରିପାରିଥା'ନ୍ତା। ଏମିତି "ଯନ୍ତ୍ରଣା, ଲାଞ୍ଛନା, ବ୍ୟର୍ଥତା ସହ ସାଲିସ କରି ନିର୍ଲିପ୍ତ ଭାବରେ ବଞ୍ଚିବାର ପ୍ରେରଣା ସେ ଲାଭ କରିଛି।"(୧୦) (ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପର ଅନ୍ୟୂନତା ସମ୍ପ୍ରଦାୟ, ପୃ. ୧୯୭)

'ପୁଅ' ଗଳ୍ପରେ ଜୟନ୍ତୀର ଚରିତ୍ରରେ - ଜୟନ୍ତୀ ନିଜେ ମା' ନହେଲେ ବି ସୋମୁକୁ ମା'ଠୁ ଅଧିକ ସ୍ନେହ କରୁଥିଲେ। ଗାଳ୍ପିକଙ୍କ ଭାଷାରେ ସୋମୁର ଜେଜୀମା'ଙ୍କ ମତରେ ଯିଏ ମା'ଠୁ ଛୁଆକୁ ବେଶୀ ଆଦର କରେ ତାକୁ ବି କହନ୍ତି - ଜାଣିଛୁ ଡାଆଣୀ।"(୧୧) (ଘର, ପୃ. ୮୪) ବିଗଳିତ ଆତ୍ମା ତା'ର ବିଳାପି ଉଠୁଛି ଯେତେବେଳେ ସେ ଡାଆଣୀ ଶବ୍ଦ ଶୁଣିଛି। ଏହା ଜୟନ୍ତୀ ସହିପାରେ ନାହିଁ। ଏହି ଗଳ୍ପରେ ମା' ନହୋଇ ମଧ୍ୟ ମା'ଙ୍କ ପରି ସ୍ନେହ ଦେଉଥିବା ଚରିତ୍ରଟିକୁ ଯେ ଜୟନ୍ତୀର କେତେ ନିନ୍ଦା ଅପମାନ ସହିବାକୁ ପଡେ ତା'ର ଚିତ୍ର ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ଏହି ଗଳ୍ପରେ।

'ସଦ୍‌ଗତି' ଗଳ୍ପରେ ଘନଶ୍ୟାମ ହେଉଛି ଏକ ଚରିତ୍ର ଯିଏ ହୋଇଛି ଗାଁ ର ୱାର୍ଡ ମେମ୍ବର। ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥ ପାଇଁ ନିଜର ଭାଇର ଜମିକୁ ଚକ୍ରାନ୍ତ କରି ଭାଇ ମଲା ପରେ ତା' ଠାରୁ କେମିତି ହଡପ୍ କରି ନେବା, ସେଥିପାଇଁ ପଛାଏ ନାହିଁ। "ମଣିଷ ଆଜି କେବଳ ନିଃସଙ୍ଗ ନୁହେଁ, ତା ଜୀବନ ଆଜି ଶଙ୍କାକୁଳ ଓ ସଂଶୟାଚ୍ଛନ୍ନ ସମସ୍ୟାଜର୍ଜର ସମାଜରେ ସେ ଆଜି ନିଜକୁ ବଡ଼ ଦୟନୀୟ ଅନୁଭବ କରୁଛି।"(୧୨) (ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପର ଉନ୍ମେଷ ଓ ଉତ୍ତରଣ, ପୃ. ୪୨) ମୂଳ ବିଶ୍ୱାସ ଜାବୁଡି ଧରିଥିବା ନିରୀହ ନବଘନ ତା'ର ଫାସରେ ପଡେ ମାତ୍ର ସର୍ବସ୍ୱ ହରାଇବା ପୂର୍ବରୁ ତା'ର ଆଖି ଖୋଲି ଦିଅନ୍ତି ତା'ର 'ମା'।

'ମା' ଗଳ୍ପରେ ପୁରୁଷ ଅନ୍ୟ ନାରୀ ପ୍ରତି ଆକର୍ଷିତ ହୋଇ ନାରକୀୟା କରି ବସେ। ଏପରି ପୁରୁଷ ନିଜ ସ୍ତ୍ରୀ ଠାରୁ ତା'ର ସନ୍ତାନକୁ ଦୂରେଇ ରଖିଛି। ନିଜ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ମିଛ କହିଛି ସେ ଅଶୁଭ, ତାହାର ଛାଇ ପଡିଲେ ତା'ର ପୁଅର କ୍ଷତି ହେବ। ଶେଷକୁ ତା'ର ସବୁ ଚକ୍ରାନ୍ତ ଧରାପଡି ଯାଏ। "ଜୀବନର ବହୁବର୍ଣ୍ଣୀ ରୂପକୁ ସମ୍ବଳ କରିବା ଅପେକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅନୁଭୂତି ଥିବା ଦିଗକୁ ଅଧିକ ରସତୀର୍ଣ୍ଣ କରିବାରେ ସେ ପ୍ରୟାସୀ।"(୧୩) (ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପର ଅନୁନ୍ନତ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ, ପୃ. ୧୮୫) ଏମିତି ଏକ ଖଳ ଚରିତ୍ର ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ଗାଁରେ।

'ମା' ଗଳ୍ପ ସମାଜର କ୍ରୂର, ଉପହାସ, ସନ୍ଦେହ, ଅବିଶ୍ୱାସକୁ ସାରା ଜୀବନ ମୁଣ୍ଡରେ ମୁଣ୍ଡେଇ ନାରୀଟିଏ ତା'ର ପୁଅକୁ ଦେଖିବା ପାଇଁ, ପୁଅର କିଛି ଅମଙ୍ଗଳ ନହେବା ପାଇଁ, ପୁଅ ଠାରୁ ଦୂରେଇ ରହିଛି ଦୀର୍ଘ ୨୫ ବର୍ଷ। ପୁଅର ମୁହଁକୁ ଚାହିଁନି। ପୁଅକୁ ଯାଇଛି

ଦେଖା କରିବାକୁ ହେଲେ ଦେଖା ନକରି ଫେରି ଆସେ ଆହତ ବେଦନା ନେଇ। କେବଳ ପାଦଟିକୁ ଦେଖି ଚାଲି ଆସେ। କାରଣ ଦେଖିଲେ ତା' ପୁଅର କ୍ଷତି ହେବ। ମାତୃତ୍ୱର ଏହି ମହନୀୟ ରୂପ ସତରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିରଳ ଏହି ଗଳ୍ପରେ। ଗ୍ରାମୀଣ ମଣିଷଟି ହିଁ ଏ ସବୁ ତ୍ୟାଗ କରିପାରେ। କେବଳ ଗ୍ରାମୀଣ ଜୀବନରେ ହିଁ ଏହିସବୁ ସଦ୍‌ଗୁଣ ପ୍ରକଟିତ ହୋଇଥାଏ। ଏହି ଗଳ୍ପରେ ମାତୃତ୍ୱର ତ୍ୟାଗ ଓ ବଳିଦାନର ମୂର୍ତ୍ତିମନ୍ତ ଚରିତ୍ରର ପ୍ରତୀକ ହେଉଛି ସୁଲୋଚନା।

'ଭିନ୍ନରାସ୍ତା' ଗଳ୍ପରେ କୁମୁଦିନୀ ଭାଉଜ ଗଳ୍ପର ଚରିତ୍ର ଯିଏ ନରଣପୁର ଗାଁର ଝିଅ ଓ ମଧୁପୁର ଗାଁର କୁମ ଭାଉଜ ରୂପେ ପରିଚିତ। ଯାହା ବିଷୟରେ ଗାଳ୍ପିକଙ୍କ ଭାଷାରେ "ମଧୁପୁର ଗାଁ, ତା'ର ନଈକୂଳ, ଗାଁ ମୁଣ୍ଡ ଠାକୁରାଣୀ ମଣ୍ଡପରେ, ସଜାମାଟି ପୋଡା, ତୋଟାମାଳ, ଗୋହିରୀ ଓ ଖେଳପଡିଆ ସବୁ ମୋ ଶୈଶବର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ତା'ର ପୂଣ୍ୟ ସ୍ମୃତି।"(୧୪) (ପୁନରାବୃତ୍ତି, ପୃ. ୫୨) ନରଣପୁର ଗାଁର ଝିଅ କୁମୁଦିନୀ ମଧୁପୁର ଗାଁରେ କୁମ ଭାଉଜ। କୁମ ଭାଉଜ କୃଷ୍ଣ ଭାଇକୁ ବିବାହ କରି ଆସିଥିଲେ। କିନ୍ତୁ ବାହାଘରର ଆଠମାସ ନ ପୂରୁଣୁ କୁମ ଭାଉଜ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିଥିଲା ଗାଁର ମଠ ପୋଖରୀରେ। ସେଦିନ ମଧୁପୁର ଗାଁର ଲୋକ ସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇଯାଇଥିଲେ କୁମ ଭାଉଜର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରେ। କୁମ ଭାଉଜ କାହିଁକି ଏ କାମ କଲେ ବୋଲି ଭାବିଥିଲେ। ସବୁ ଝିଅଙ୍କ ପରି କୁମ ଭାଉଜ ସଂସାରର ସୁଖ, ସ୍ୱାମୀ ସୋହାଗ, ଶାଶୁ ଘର ଅଗଣାରେ ପାଦ ଥାପିବାକୁ ଚାହିଁଥିଲା। ତେଣୁ ସେଥିରୁ ସେ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ନାରୀ ଜୀବନର ସୌରଭ ହରାଇ ବସିଛି। ତେଣୁ ସେ ଆତ୍ମହତ୍ୟାକୁ ଆପଣେଇ ନେଇଛି। ଆଜି ଯେମିତି ମନେ ହେଉଛି "କୋଉଠି ଯେପରି କୁମ ଭାଉଜ ଠିଆ ହୋଇ ନୀରବରେ ଅଶ୍ରୁପାତ କରୁଛନ୍ତି। ନିଜର ପ୍ରବଞ୍ଚିତ ଯୌବନ, ଲୁଣ୍ଠିତ ସ୍ୱପ୍ନ ଓ ନିଷ୍ଠୁର ଭାଗ୍ୟକୁ ନେଇ ଧିକ୍କାର କରୁଛନ୍ତି। ଦିନ ଦିନ, ରାତି ରାତି ଧରି ସ୍ୱାମୀର ଉଷ୍ମ ସାନିଧ୍ୟକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହୁଥିବା ପତ୍ନୀଟିଏ ରାତିର ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ପହରରେ ଭୂଇଁ ଉପରେ ମୁହଁ ମାଡି ଶୋଇ ପଡୁଛି ନିରାଶରେ।"(୧୫) (ପୁନରାବୃତ୍ତି, ପୃ. ୬୫) କାରଣ ସେ ସହରୀ ମଣିଷ ପରି ସଂଗ୍ରାମ କରି ଶିଖିନି।

'ପୁନରାବୃତ୍ତି' ଗଳ୍ପର - ହୁଣ୍ଡା ହୁରୁମା ବାପଛେଉଣ୍ଡ ଚରିତ୍ର ଅନନ୍ତା ଫକୀରମୋହନ ସେନାପତିଙ୍କ ଗଳ୍ପ ରାଣ୍ଡିପୁଅ ଅନନ୍ତାର ଆତ୍ମା ନେଇ ପୁନର୍ବାର ପ୍ରକଟିତ ହୋଇଥିବା ପରି ମନେହୁଏ। ସତେ ଯେପରି ଗାଳ୍ପିକଙ୍କ ଭାଷାରେ "କାହା ଧାନକ୍ଷେତ୍ରରେ ପଶି ଯାଇଥିବା ବିଚରା ବଳଦଟିଏ ସଭିଏଁ ପାଞ୍ଚଣ ଉଠେଇ ତାକୁ ପିଟିବାକୁ ଧାଇଁ ଆସୁଛନ୍ତି।"(୧୬) (ପୁନରାବୃତ୍ତି, ପୃ. ୧୦୫) ଅନନ୍ତାର ମନେପଡେ ଗାଁ, ଭୂଇଁ କଥା ଗାଁ ମୁଣ୍ଡରେ ଝୁମ୍ପୁଡି ଘର, ଦାଣ୍ଡକବାଟ, ଚାହାପେଟି, ପତଳା କାଠର ତ ବାଡି କବାଟ ଗୁଡା ଖଟିଆର।

'ପୁନରାବୃତ୍ତି' ଗଳ୍ପରେ ଅନନ୍ତା ପରି ଏକ ସରଳ ନିରୀହ ମଣିଷର ମନରେ ବିଶ୍ୱାସ ଜନ୍ମାଏ ପ୍ରେମର ମୋହ ଦେଖାଇ ପଦିଆ ତା'ର ସବୁ ନେଇ ଶେଷରେ ତା' ସହିତ ବିଶ୍ୱାସଘାତକତା କରି ଫେରାର ହୋଇଯାଏ ପଦିଆ। ପଦିଆ ଏକ ଝିଅ ଅନନ୍ତାକୁ ଭଲ ପାଉଛି ମିଛ କହି ଅନନ୍ତା ମନରେ ପ୍ରେମ ସୃଷ୍ଟି କରେ। ପର ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ବାହାଘର ଖର୍ଚ୍ଚ କହି ତା'ଠାରୁ ସବୁ ପଇସା ନେଇ ଫେରାର ହୁଏ। ସେତେବେଳେ "ଅନନ୍ତାର ସ୍ୱପ୍ନ ଯେ ପାହାଡ ଠାରୁ ଆହୁରି ଉଚ୍ଚା ଥିଲା। ଉଚ୍ଚା ଥିଲା ବୋଲି ହିଁ ତ ଅନନ୍ତା କଚାଡି ପଡିଥିଲା ଘର ଅଗଣାରେ।"(୧୭) (ପୁନରାବୃତ୍ତି, ପୃ. ୧୧୩) ତେଣୁ ଏହି ଗଳ୍ପରେ ଅନନ୍ତା ପରି ଏକ ସରଳ ନିଷ୍କପଟ ଚରିତ୍ର ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ।

'ମାଟି କଣ୍ଢେଇ' ସଙ୍କଳନର 'ସ୍ତ୍ରୀ' ଗଳ୍ପରେ ସ୍ତ୍ରୀ ଥାଉ ଥାଉ ପୁରୁଷ ଆଉ ଏକ ନାରୀକୁ ପାପଗର୍ଭ କରିବାକୁ ପଛାଏ ନାହିଁ। ଏହି ଦୋଷ ଲାଗି ଏ ସମାଜ ଓ ପରିବେଶ ତାକୁ କୌଣସି ଦଣ୍ଡରେ ଦଣ୍ଡିତ କରେ ନାହିଁ। ତା'ର ସ୍ତ୍ରୀ କମଳା ନିଜର ଚାରିଟି ଛୁଆକୁ ନେଇ ଅଲଗା ହୋଇଯାଇଛି। ପରଝିଅକୁ ଆଶ୍ରୟ ଦେବାକୁ ଯାଇ କମଳା ନିଜର ସ୍ୱାମୀକୁ ଛାଡି ନିଜେ ପରିଶ୍ରମ କରି ଛୁଆଙ୍କ ଦାୟିତ୍ୱ ନେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି କିନ୍ତୁ ସ୍ୱାମୀକୁ ନିର୍ଦୋଷ ବୋଲି କହିଛି "ସେ ପୁରୁଷ ପୁଅ, ସେ କ'ଣ ଗୋଟାଏ ଖୁଣ୍ଟରେ ବନ୍ଧା ହୋଇ ରହନ୍ତେ? ମୁଁ ଇଁ ପୋଡା ମୁହଁ, ମାଆକୁ ଖାଇଲି, ବାପାକୁ ଖାଇଲି। ବେମାର ପଡ଼ିଲି ... ତାଙ୍କର ଦୋଷ କ'ଣ? ରଙ୍ଗ ସାନ ପିଲାଟା ତା ଜୀବନ ମାଟି ହୋଇ ଯାଇଥାଆନ୍ତା ନେଇଁ।"(୧୮) (ମାଟିକଣ୍ଢେଇ, ପୃ.୧୭) ଏଥିରେ କମଳାର ତ୍ୟାଗର ଚିତ୍ର ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ।

'ଚିହ୍ନା ଅଚିହ୍ନା' ଗଳ୍ପରେ ଜ୍ୱାଇଁ ପ୍ରତି ଲୁଚି ରହିଥିବା ଗ୍ରାମୀଣ ପ୍ରୀତି ଓ ସରଳ ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟର ଅଠାପଣ ବାନ୍ଧି ରଖିବାର କୌଶଳ ଭଲ ଭାବରେ ଜଣା ଥିଲା। ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ ଦିନେ ଜ୍ୱାଇଁ ପରଷାରେ ଭାତରେ ଘିଅ ବୋଳା ହୋଇ ଚିକଣ ଗିନା ରଖିବା, ଧୋତିକୁ ପ୍ରତିଟି ଗଣ୍ଠି କରି କରି ଦେଇଥିଲେ, କେତେ ଢଗଢମାଳୀ କହୁଥିଲେ ତାକୁ ଏବେ ଜଟିଳ ଗୋଳକଧନ୍ଦାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ଦେଖି ଚନ୍ଦ୍ର ମାଧବ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଯାଇଥିଲା। ସେହି ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ହେଉଛି ସପନୀ ମା' ନୂଆବୋଉ ଯାହାକୁ ତା'ର ସ୍ୱାମୀ ଛାଡି ଦେଇଯାଇଛି। ସପନୀ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଯୌବନ ଅବସ୍ଥାରେ ବାହା ହେଇ ଘରେ ରହିଛି ହେଲେ ନିଜ ମା'କୁ ପଚାରି ନାହିଁ। ତଥାପି ସପନୀ ମା' ନୂଆବୋଉ କୁଲି କାମ କରି ନିଜ ପେଟ ପୋଷୁଥିଲେ ବି ତା' ମନରେ ଦୁଃଖ କିମ୍ବା ଗ୍ଲାନି ବା କଷଣର ସ୍ପର୍ଶ ନାହିଁ। ସପନୀ ମା' ନୂଆବୋଉ ପୁଅ ନ ପଚାରିଲେ ବି 'ସେ କହୁଛି ମୁଁ କୁଆଡେ ଯିବି। ମୋ ପୁଅ ସପନୀ ନିର୍ବୁଦ୍ଧିଆ, ଦୁଷ୍ଟଟା, ମୁଁ ଘର ଛାଡି ଗଲେ ସେ କୁଆଡେ ପଳେଇଯିବ।' ଏହି ଗଳ୍ପରେ ମା'ର ବିଶାଳ ହୃଦୟର ପରିଚୟ ମିଳେ।

ନିଷ୍କର୍ଷ :

ଏହିସବୁ ଚରିତ୍ର, ଗ୍ରାମୀଣ ପରିବେଶରେ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଜୀବନକୁ ଉଜ୍ଜିବୀତ କରୁଥିବା ଉପଲବ୍ଧ ହୁଏ । ଏମାନେ ନିଷ୍କପଟ ଛଳନାବିହୀନ ଚରିତ୍ର । ଏମାନେ ଗାଁର ପରିବେଶରେ ରହିଥା'ନ୍ତି । ଏହି ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ମୁଖ୍ୟ ଚରିତ୍ର ଆଢୁଆଳରେ ରହିଯାଉଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଏହିସବୁ ଚରିତ୍ର ଗ୍ରାମୀଣ ଜୀବନକୁ ଉଜ୍ଜୀବିତ କରୁଥିବା ମହାନ ଚରିତ୍ର, ଯାହାକୁ ନେଇ ଗ୍ରାମ୍ୟ ପରିବେଶ ମହକି ଉଠେ । ଚରିତ୍ର ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଚାର କଲେ ଗୌରହରିଙ୍କ ଗଳ୍ପମାନଙ୍କରେ ଚରିତ୍ରର ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ଅନୁଭବ କରି ହୁଏ । ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଚରିତ୍ରର କଳରବରେ ଏଗୁଡିକ ମୁଖରିତ । ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକର ସାର୍ଥକ ରୂପାୟନ ଗଳ୍ପଗୁଡିକୁ କରିଛି ଅଧିକ ସୁଖପାଠ୍ୟ । ପାଠକୀୟ ସମବେଦନା ଆବେଗ ଓ ଭାବନାକୁ ଉଜ୍ଜିବିତ କରି ଚରିତ୍ର ସହ ଏକାତ୍ମୀୟତା ସୃଷ୍ଟି କରିଛି । ତାଙ୍କ ଚରିତ୍ର ଜଗତରେ ରହିଛନ୍ତି ଗ୍ରାମ୍ୟ ଜୀବନର ଶିକ୍ଷିତ ଠାରୁ ଅର୍ଦ୍ଧଶିକ୍ଷିତ ନିହାତି ଗାଉଁଲି ମଣିଷ ନିମ୍ନମଧ୍ୟବିତ୍ତରୁ ଦିନ ମଜୁରିଆ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ପଲ୍ଲୀ ପ୍ରକୃତିର ନିରୀହ ଜନତାର ଅଶିକ୍ଷିତ ଛାତି ତଳେ ଲୁଚି ରହିଥିବା ଉତ୍ତୁଙ୍ଗ ମାନବିକତା । ସହରୀ ସଭ୍ୟ ମଣିଷ ଭିତରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ନାହିଁ । ସେହି ଗାଉଁଲି ଚରିତ୍ରମାନେ ସତେ ଯେମିତି ଜୀବନ ସଂଗ୍ରାମରେ ସଙ୍ଘର୍ଷରତ ମାନବାତ୍ମାର ଦୀପ୍ତି ଓ ବ୍ୟାପ୍ତି ଅଧିକାଂଶ ଚରିତ୍ର ଅଭାବବୋଧ ଭିତରେ ପୂର୍ଣ୍ଣତାକୁ ନେଇ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ।

ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ:

୧. ପରିଡା, ଡ. ପ୍ରକାଶ କୁମାର – କଥାତତ୍ତ୍ୱ : କଥାରୁ, ବିଜୟିନୀ ପବ୍ଲିକେଶନ୍ସ, ଶଙ୍କରପୁର, ଅରୁଣୋଦୟ ମାର୍କେଟ, କଟକ-୭୫୩୦୧୨, ୨ୟ ସଂସ୍କରଣ, ୨୦୦୫ ।

୨. ସ୍ୱାଇଁ, ଡ. ଦିଲ୍ଲୀପ କୁମାର – ସମକାଳୀନ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ, ଆଦିତ୍ୟ ଭାରତ, ସିଡିଏ, ସେକ୍ଟର-୬, କଟକ, ୧ମ ସଂସ୍କରଣ, ୨୦୨୩ ।

୩. ସାମଲ, ପ୍ରଫେସର ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ – ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ : ଉନ୍ମେଷ ଓ ଉତ୍ତରଣ, ଫ୍ରେଣ୍ଡସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ, ବିନୋଦବିହାରୀ, କଟକ – ୨ୟ ସଂସ୍କରଣ, ୨୦୧୫ ।

୪. ଦାସ, ଡ. ବିରାଜ ମୋହନ, ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପରେ ଅନୁନ୍ନତ ସୁଦାୟ, ଓଡ଼ିଶା ବୁକ୍‌ଷ୍ଟୋର, ବିନୋଦବିହାରୀ, କଟକ, ୧ମ ପ୍ରକାଶ, ଜାନୁଆରୀ, ୧୯୯୭ ।

୫. ସାମଲ, ପ୍ରଫେସର ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ – ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପର ଇତିବୃତ୍ତ, ଫ୍ରେଣ୍ଡସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ, ବିନୋଦବିହାରୀ, କଟକ, ୧ମ ସଂସ୍କରଣ, ୨୦୧୯ ।

୬. ଦାସ, ଗୌରହରି – କଣ୍ଟା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଗଳ୍ପ – ପଶ୍ଚିମା ପବ୍ଲିକେଶସନ୍ସ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ୧ମ ପ୍ରକାଶ, ୨୦୦୯ ।

୭. ଦାସ, ଗୌରହରି – ଘର, କଟକ ଷ୍ଟୁଡେଣ୍ଟସ୍ ଷ୍ଟୋର, ବାଲୁବଜାର, କଟକ, ୧ମ ସଂସ୍କରଣ, ୨୦୦୦ ।

୮. ଦାସ, ଗୌରହରି, ମାଟି କଣ୍ଢେଇ, ଭାରତ ଭାରତୀ, ସୂତାହାଟ, କଟକ, ୧ମ ପ୍ରକାଶ, ଦୁର୍ଗାଷ୍ଟମୀ, ୧୯୯୫ ।

୯. ଦାସ, ଗୌରହରି, ପୁନରାବୃତ୍ତି, ବିଦ୍ୟାପୁରୀ, ବାଲୁବଜାର, କଟକ, ୧ମ ପ୍ରକାଶ, ଡିସେମ୍ବର, ୧୯୯୫ ।

❖ ❖ ❖